

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

203397

กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้

DEVELOPMENT PROCESSES TOWARDS A LEARNING COMMUNITY

นางสาวสุภาภา น้าใจดี

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

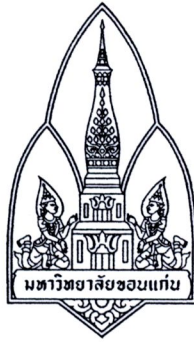
พ.ศ. 2552

600257387

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

203397

กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้

DEVELOPMENT PROCESSES TOWARDS A LEARNING COMMUNITY

นางสาวสุชาดา น้ำใจดี

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2552

กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้

นางสาวสุชาดา น้ำใจดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2552

DEVELOPMENT PROCESSES TOWARDS A LEARNING COMMUNITY

MISS SUCHADA NAMJAIDEE

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
IN DEVELOPMENT SCIENCE
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2009

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
หลักสูตร
ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศาสตร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ : กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นางสาวสุชาดา น้ำใจดี

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ์ อายุวัฒน์ ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์ กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิรลิตี คำนวนคิลป์ กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิรลิตี คำนวนคิลป์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุชาติ น้าใจดี. 2552. กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รศ.ดร.ลำปาง แม่นมาตย์,

ผศ.ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ,

รศ.ดร.พิรสิทธิ์ คำนวณศิลป์

บทคัดย่อ

203397

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ 1) ศึกษาลักษณะชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมไทย 2) กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ และ 3) ปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ โดยวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษาคือชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย 2 ระดับคือ ระดับปัจเจกชน ซึ่งได้แก่ ผู้เฒ่า-ผู้แก่ ผู้นำชุมชน พัฒนาการ ครู-อาจารย์ คนในชุมชนทั่วไป คนที่ทำเครื่องปั้นดินเผา และระดับครัวเรือนที่ทำเครื่องปั้นดินเผา การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในชุมชนเป็นเวลา 10 เดือน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการจัดกลุ่มข้อมูลและตีความ

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนด้านเกวียนเป็นชุมชนการเรียนรู้ โดยมีการสร้างความรู้เป็นของตนเอง คือ เริ่มที่มีชาวข่าเข้ามาพักอาศัยในชุมชน และนำดินที่อยู่ในชุมชนมาทำเป็นเครื่องปั้นดินเผา เมื่อคนในชุมชนดั้งเดิมเห็น จึงสนใจเรียนรู้ ประกอบกับในชุมชนมีแม่น้ำมูลไหลผ่าน ทำให้มีตะกอนดินสะสม บริเวณที่น้ำไหลผ่านและมีลำน้ำแยก ที่เรียกว่า “ตะกุด” จะมีดินที่มีแร่เหล็กผสมอยู่มาก จึงเหมาะแก่การนำมาทำเครื่องปั้นดินเผา ในระยะแรกคนเรียนรู้การทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อเป็นอุปกรณ์ไว้ใช้สอย ซึ่งถือเป็นระยะของการสร้างความรู้ ต่อมาเมื่อมีคนจากภายนอกเห็นว่าเครื่องปั้นดินเผาใช้สอยได้ อาทิ กลุ่มพ่อค้าชาวจีน กลุ่มนักวิชาการ ผู้รู้ ที่มีความรู้ด้านศิลปะและการออกแบบ จึงได้มีการนำความรู้ใหม่เข้ามาในชุมชน เมื่อคนในชุมชนเห็นประโยชน์ว่าทำแล้วขายได้ จึงเกิดการเรียนรู้โดยดึงความรู้จากภายนอก และประกอบกับลูกค้าได้เข้ามาบอกถึงความต้องการ จึงเกิดความรู้ใหม่ จนพัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบใหม่ จนขยายไปสู่การผลิตเชิงอุตสาหกรรม ที่เน้นทำในเชิงพาณิชย์ ทำให้ชุมชนด้านเกวียนพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ที่มีการใช้ความรู้เป็นตัวผลักดัน

ในการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ ตามช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงของชุมชน (Transitional period) โดยใช้แนวคิดการจัดการความรู้สามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) การสร้างความรู้ของชุมชน เริ่มเมื่อคนในชุมชนเรียนรู้และดึงความรู้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาจากชาวข่าเข้ามาในชุมชน โดยเน้นการทำเครื่องปั้นดินเผาเพื่อใช้ยังชีพ การเรียนรู้ฝึกทำ

203397

เครื่องปั้นดินเผาจนเกิดความเชี่ยวชาญและถ่ายทอดต่อให้คนในครอบครัว จากการถ่ายทอดความรู้ในชุมชน ความรู้จึงยังคงอยู่เป็นความรู้ของชุมชน 2) กระบวนการเรียนรู้หรือใช้ความรู้เข้าไปพัฒนากระบวนการงาน (การผลิต) โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และทำงาน ในช่วงนี้คนในชุมชนมีการเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ จากคนนอกชุมชนเข้ามาต่อยอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม จนเกิดการทำเครื่องปั้นดินเผาในรูปลักษณะใหม่ (New Product) สามารถขายได้ราคาดี ดังนั้นความรู้ของชุมชนจึงมีทั้งความรู้ดั้งเดิมและความรู้ใหม่ ทำให้ความรู้ในชุมชนเกิดการกระจายวงกว้างมากขึ้น และคนเกิดการเรียนรู้หรือทำจนเกิดความชำนาญจึงเกิดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เรียกว่าครูภูมิปัญญาที่ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้ได้ด้วยตลอดเวลา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญายังคงอยู่ในชุมชน 3) การนำความรู้ทั้งจากปัจเจกชน ความรู้ภายนอก เข้าไปผสมผสานกับกระบวนการทำงานภายใน แล้วก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ชุมชน การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของชุมชนตำบลด่านเกวียนจึงเปลี่ยนไปตามการเรียนรู้ของคนในชุมชน เพราะเมื่อมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยการเปิดรับความรู้ใหม่เข้ามาต่อยอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีการผสมผสานระหว่างความรู้ดั้งเดิมและความรู้ใหม่ที่ดูแตกต่างจากเดิมและสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และจากการที่ชุมชนนี้มีโครงสร้าง (Structure) แบบเครือข่าย จึงทำให้คนในชุมชนรู้จักและรักใคร่ กลมเกลียวกัน สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ทุกเรื่อง อีกทั้งเมื่อคนในครัวเรือนไหนไปได้รับความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผา จะนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยน (Share) กับคนในชุมชน จึงเกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนผลักดันให้ชุมชนด่านเกวียนได้พัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ คือ 1) ผู้นำชุมชนที่มีทั้งผู้นำตามธรรมชาติและผู้นำที่เป็นทางการ 2) ธุรกิจ รายได้ การลงทุน และ 3) โครงสร้างชุมชน ที่เป็นแบบเครือข่าย

ในกรอบของการวิจัยนี้ได้ใช้ทฤษฎีองค์กรที่เป็นทางการ (Formal organization) คือ แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรการเรียนรู้ของ Senge (1990) มาอธิบายลักษณะชุมชนการเรียนรู้และใช้แนวคิดการจัดการความรู้ ของ Sveiby (1997) มาอธิบายกระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ของชุมชนด่านเกวียน ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่เป็นทางการ (Informal organization) ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แนวคิดและทฤษฎีองค์กรทั้งสอง สามารถใช้ในการอธิบายชุมชนการเรียนรู้และกระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ได้

Suchada Namjaidee. 2009. **Development Processes towards a Learning Community**. Doctor of Philosophy Thesis in Development Science, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisors : Assoc. Prof. Dr. Lampang Manmart,
Asst. Prof. Dr. Yaowalak Apichatwallop,
Assoc. Prof. Dr. Peerakit Kamnuansilpa

ABSTRACT

203397

This thesis was conducted with the following major purposes: 1) the study of a learning community in the Thai context, 2) the development processes for a learning community, and 3) the factors influencing development towards a learning community. The qualitative research methodology was applied in the community area of *Dan Kwian* Sub-district, *Chokchai* District, *Nakhon Ratchasima* Province. The informants were derived from two levels, namely, an individual level which included the elderly, community leaders, development workers, teachers, community people in general, and earthenware makers; and a household level including the earthenware producing households. The data were collected by means of the in-depth interviewing and participatory observation, whereby the researcher stayed in the community for a period of 10 months. The data were analyzed based on the qualitative analytical technique through classification and interpretation of data categories.

The research results reveal that *Dan Kwian* community is a learning community that builds bodies of knowledge on its own. Initially, the *Kha* ethnic group entered and stayed in the community. The *Kha* made earthen utensils with the soil in the community. Their process was seen by the indigenous people who then became interested to learn the art and craft. The community, as it appears, is a path of the *Mun* river where silt has accumulated, especially at the river junction called "*Ta Kud*" a place with iron ore abundance in the soil mostly appropriate for earthenware. In the past, people learned how to make the wares for household utensils. This was the period of knowledge building. Later on, people from other regions, such as Chinese traders, academics, and individuals who had good knowledge of art and design, saw the usefulness of the earthenware and introduced new bodies of knowledge to the community. The knowledge was developed towards production of new models of earthenware and extended to industrial

203397

manufacturing in which an emphasis was shifted to commercial production. That was when *Dan Kwian* community started to develop itself towards a knowledge-driven learning community.

The analysis of the development towards a learning community according to the transitional periods was based on the following concepts of knowledge management.

- 1) Knowledge building commenced when the community people learned and acquired earthenware-making knowledge from the *Kha* ethnic group, emphasizing earthenware manufacturing for subsistence. The learning and practicing was done until they became skillful and were able to transfer the knowledge to their household members. The transfer of knowledge within the community means that the knowledge still belongs to the community.
- 2) The learning process or knowledge application led to the development of the manufacturing procedures through the learning processes and operation. At present, the community people are open to new external pieces of knowledge, for example, product design, so as to add to their former local wisdom. This has led to new product models that make good selling prices. This means that the community possesses both the former and new knowledge, and thus the community's bodies of knowledge keep expanding. The people have been learning and practicing until they have acquired the skills. Experts have emerged called the wisdom teachers who become the important human resources of the community. All community people can visit the so called teachers and exchange their experiences at any time, making the knowledge well contained as the wisdom of the community.
- 3) Knowledge from individuals and from external sources have been integrated with the internal working processes, enabling new products to be made that add more values to the community. It can be said that the development of the learning community at *Dan Kwian* changes with the people's knowledge acquisition. Whenever a learning process is developed through the introduction of new knowledge that adds to the former local wisdom, a new model of earthenware is produced that integrates the former and new knowledge together making more values added and hence more incomes to the community people. In addition, since the community is of a relative-based structure, the people know, love each other, and live harmoniously together. They can rely on one another on every aspect. When a member of a household obtains new knowledge on earthen wares, he or she will share the experience with the others in the community, thus continuously creating new bodies of knowledge. The important factors driving *Dan Kwian* to become a learning community are: 1) the leaders: comprising natural leaders and

203397

official leaders, 2) business, incomes, and investment, and 3) the community's relative-based structure.

The research framework was based on the Formal Organizational Theory, which is a learning organization concept by Senge (1990) that explains the characteristic of learning communities, and on the knowledge management concept by Sveiby's (1997) to explain the developmental processes towards a learning community at *Dan Kwian* community, which is an informal organization. The research results indicate that the two concepts and organizational theory could be used to explain a learning community and the developmental processes that lead towards a learning community.

ขอมอบส่วนที่ดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ แด่ บิดา-มารดา

ครู-อาจารย์ ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอน

ตั้งแต่ในระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับปริญญาเอก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการได้รับกำลังใจของผู้วิจัย อันเป็นผลมาจากความกรุณาอันหาที่เปรียบมิได้ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมัตย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวลักษณ์ อภิชาติวัลลภ รองศาสตราจารย์ ดร.พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ผู้ที่ได้ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ตั้งแต่เริ่มทำการศึกษาดูตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการทำงานวิจัย เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านวิชาการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุष्ฎิ อายุวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลภัสส์ วงษ์ประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคุณคณาจารย์สาขาพัฒนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ให้ความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์และการทำงาน ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

ขอกราบขอบพระคุณผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ครูอาจารย์โรงเรียนบ้านด่านเกวียนและโรงเรียนด่านเกวียนวิทยา ตลอดจนคนในชุมชน นักพัฒนากร เจ้าหน้าที่ในพื้นที่วิจัย ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการอำนวยความสะดวกสำหรับการเก็บข้อมูลและให้ความรักความเมตตาผู้วิจัยเสมือนเป็นลูกหลาน ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จนสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่นพัฒนศาสตร์ รุ่นที่ 5 ทุกคนและพี่ ๆ น้อง ๆ ปริญญาเอก สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือเสมอมา นอกจากนี้ขอขอบพระคุณพี่ ๆ น้อง ๆ สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนเจ้าหน้าที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ความสะดวกในการติดต่อประสานงานได้เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่เป็นหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งนำโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนิต เสดานนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนและให้ลาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พร้อมกันนั้นได้ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรง อัครกุล ดร.สุนทรี ศิริอังกูร อาจารย์อ้อยทิพย์ เกตุเฒ่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุนีย์ เต็มสินสุข อาจารย์อุไรวรรณ อรุณาทิตย์ และอาจารย์กนกวรรณ วุฒิกนกกาญจน์

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา และขอขอบใจน้องชายที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจ รวมทั้งคอยช่วยเหลือในทุกเรื่อง ทำให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุชาดา น้ำใจดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำอุทิศ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามหลักในการวิจัย	6
3. วัตถุประสงค์ในการศึกษา	6
4. ความหมายหรือนิยามศัพท์เฉพาะ	6
5. ประโยชน์ในเชิงการพัฒาที่จะได้รับการจากการวิจัย	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
1. ชุมชนการเรียนรู้	7
2. แนวคิดในการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้	27
3. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้	85
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย	92
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	95
1. รูปแบบในการวิจัย	95
2. พื้นที่ในการวิจัย	95
3. หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	96
4. ผู้ให้ข้อมูล	97
5. ระยะเวลาในการวิจัย	98
6. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	98
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล	102
8. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล	108
9. การนำเสนอผลการวิจัย	108

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บริบทของชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	109
1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนในปัจจุบัน	109
2. พัฒนาการของชุมชน	118
บทที่ 5 ลักษณะชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมไทย : กรณีชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	131
1. ชุมชนการเรียนรู้ของชุมชนตำบลด่านเกวียนในช่วงของการพัฒนาชุมชนดั้งเดิม (ก่อน พ.ศ. 2470)	132
2. ชุมชนตำบลด่านเกวียนในช่วงของการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ (พ.ศ. 2470 – พ.ศ. 2530)	137
3. การพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้และการต่อยอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาไปทำในเชิงพาณิชย์ (พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบัน)	147
4. ลักษณะของชุมชนการเรียนรู้	163
5. สรุปและอภิปรายผล	170
บทที่ 6 กระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้	175
1. การพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ของชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	175
2. แนวทางในการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้	182
3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้	194
4. สรุปและอภิปรายผล	201
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	209
1. การทบทวนวิธีการวิจัย	209
2. สรุปผลการวิจัย	211
3. ข้อค้นพบทางทฤษฎี	226
4. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย	231
บรรณานุกรม	237
ภาคผนวก	243
ประวัติผู้เขียน	253

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	สรุปเหตุการณ์สำคัญของชุมชนตำบลด่านเกวียน
ตารางที่ 2	สรุปพัฒนาการของกระบวนการพัฒนาไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ ของชุมชนตำบลด่านเกวียน

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ภาพแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน ความรู้ และทรัพยากร ตลอดจนกิจกรรมของชุมชนที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว	20
ภาพที่ 2 องค์ประกอบสำคัญของชุมชนการเรียนรู้	26
ภาพที่ 3 ตัวแบบขององค์การการเรียนรู้ในเชิงระบบ	33
ภาพที่ 4 ระบบย่อยด้านการเรียนรู้	35
ภาพที่ 5 ระบบย่อยด้านองค์กร	36
ภาพที่ 6 ระบบย่อยด้านคน	37
ภาพที่ 7 ระบบย่อยด้านความรู้	40
ภาพที่ 8 ระบบย่อยด้านเทคโนโลยี	41
ภาพที่ 9 โมเดลการสร้างความรู้ในองค์กร	52
ภาพที่ 10 กลยุทธ์การจัดการความรู้ 10 ประการเพื่อสร้างทุนทางปัญญาในองค์กร	62
ภาพที่ 11 วัฒนธรรมความรู้	75
ภาพที่ 12 กรอบแนวคิดการวิจัย	93
ภาพที่ 13 แผนที่แสดงอาณาเขตปกครองเทศบาลตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	111
ภาพที่ 14 แผนที่แสดงอาณาเขตปกครององค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา	112
ภาพที่ 15 โรงเรียนบ้านด่านเกวียน โรงเรียนประถมศึกษาประจำตำบลด่านเกวียน	115
ภาพที่ 16 โรงเรียนด่านเกวียนวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลด่านเกวียน	117
ภาพที่ 17 สถานที่ชาวเขาเคยเข้ามาพักในชุมชนและได้นำดินด่านเกวียนมาจัดทำ เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งคนในชุมชนเรียกกันว่า “ตะกุดข่า”	119
ภาพที่ 18 แป้นหมุนเก่าแบบ “พะมอน”	120
ภาพที่ 19 บรรยากาศของการปั้นและสถานที่ทำเครื่องปั้นดินเผาที่เรียกว่า “โรงไห”	122
ภาพที่ 20 เครื่องปั้นดินเผาที่ทำในรูปแบบลักษณะของเก่า มีลีลาสลักที่เรียกว่า “การปั้นเก่า”	125
ภาพที่ 21 ลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมไทย : กรณีชุมชน ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา	169
ภาพที่ 22 พัฒนาการของชุมชนตำบลด่านเกวียนจากชุมชนดั้งเดิมสู่ชุมชนการเรียนรู้	206